כד הקמח — גר

בחוץ לא ילין גר דלתי לאורח אפתח (איוב ל״א:ל״ב). דרשו ז"ל בסוף פרק הזהב (בבא מציעא דף נט ב) רבי אליעזר הגדול אומר בשלשים ושש מקומות הזהירה תורה על הגר, ודבר ידוע כי כל אחד מישראל ההולך מעירו אל עיר אחרת יקרא גר. וכן מי שהוא מן האומות ונתגייר וחזר לאמונת ישראל יקרא גר והוא הנקרא גר צדק לפי שבא להסתופף תחת כנפי השכינה. וכן גוי שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ובא להתישב בינינו יקרא גר תושב. ישראל הגולה מעירו לעיר אחרת יקרא גר מלשון גרגיר הנפרד מעיקרו, ונצטוינו בו להאכילו ולהשקותו ולהסביר לו פנים והסברת פנים חשובה לו מן הכל, והוא דברי שלמה ע"ה שאמר (משלי כ״ז:ט׳) שמן וקטרת ישמח לב ומתק רעהו מעצת נפש, הזהיר בכתוב הזה שיתחייב אדם על הגר שיספיק לו מזונות ויסביר לו פנים, והוא נקשר עם הכתוב שהזכיר למעלה ממנו שאמר (שם) כצפור נודדת מקנה וסמך לו מיד שמן וקטרת ישמח לב, כלל כל המזונות כולן וכל מה שנתבשל על האש כשמן וקטרת שהוא העשן העולה מן המזון המתבשל, והודיענו בזה כי יתחייב אדם לשמח לב האיש הנודד ממקומו בסיפוק מזונו והסברת פניו כי מלבד שיצטרך שמן וקטרת עוד יצטרך מתק רעהו, ואמר מעצת נפש כלומר שיהיה אותו מתק והסברת הפנים מעצת נפשו השכלית דרך אהבה וחיבה לא דרך חנופה כי ייטב לו מתק שפתים יותר מכל מה שהוא נותן לו, וכן דרשו ז"ל בסוף פרק אחרון של כתובות (דף קיא ב) גדול המלבין שנים לחבירו יותר ממשקהו חלב שנא' (בראשית מ״ט:י״ב) ולבן שנים מחלב אל תיקרי לבן שנים אלא ליבון שנים, ועל זה הזכיר ישעיה הנביא ע"ה (ישעיהו נ״ח:י׳) ותפק לרעב לחמך הם המזונות וחזר ואמר ותפק לרעב נפשך הוא מתק שפתים, וכשם שהגולה מעירו לעיר אחרת יקרא גר כן מצינו שהצדיקים נקראים גרים לפי שאינם מחשבין העוה"ז לכלום ואין דירתן אלא עראי וזהו לשון גר מלשון גרגיר כגרגיר הזה הנפרד מעיקרו כי הצדיקים יודעים שנפרדו מעיקר קדוש וכאשר הגר נכסף לשוב למקומו לארץ מולדתו כן הם נכספים לחזור לעיקרם ושרשם והוא כסא הכבוד ששם שרש הנפש השכלית, ועל כן מצינו האבות כלן שנקראו גרים, באברהם כתיב (בראשית כ״ג:ד׳) גר ותושב אנכי עמכם, ביצחק כתיב (שם כו) גור בארץ הזאת. וביעקב כתיב (שם לז) בארץ מגורי אביו. וכן דוד המלך קרא עצמו גר שנא' (תהילים קי״ט:י״ט) גר אנכי בארץ, המשיל את עצמו לגר שהוא מזומן לנסיעה ואינו יודע העת, ולפי שאינו יודע העת צריך שיקח צידה לדרך פן תבא עליו העת פתאום, ומה היא הצידה קיום המצות זהו שאמר (שם) אל תסתר ממני מצותיך. גוי שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז ועדיין אוכל נבלות ובא לגור בשערי עירנו הוא הנקרא גר תושב ונקרא גר שער ונצטוינו לתת לו הנבלה שנא' (דברים י״ד:כ״א) לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה. וכן כתיב בענין השבת (שמות כ׳:י׳) אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך. יזהיר הכתוב שלא תעשה מלאכה ע"י קטנים והבהמה והגר והוא גר שער. וגר תושב שרוצה להתישב בינינו וקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואינו מצווה על מצות השבת ולכך הוסיף אשר בשעריך כי אלו היה גר צדק היה צריך לומר וגרך סתם, ומפני שאינו מדבר בגר צדק לפי פשט הכתוב אלא בגר תושב לכך הוצרך הכתוב להוסיף בשעריך להקיש אותו לבהמה, וגר תושב זה אנו מצווין עליו להחיותו כיון שקבל עליו בפרהסיא שלא לעבוד ע"ז. ומי שהוא מן האומות ונתגייר נקרא גר צדק והוא שחייב בג' דברים אלו ואלו הן מילה טבילה קרבן שבשלשה דברים אלו נכנסו ישראל לברית במעמד הר סיני, מילה שהרי כשיצאו ישראל ממצרים נמולים היו כי היו כלם מקובלי האבות במצוה זו, טבילה הוא שכתוב (שמות י״ט:י׳) וקדשתם היום ומחר. קרבן הוא שכתוב (שם כד) וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו שלמים. וכן מי שבא להתגייר חייב בשלשתן שנא' (במדבר ט״ו:ט״ו) ככם כגר יהיה, וב"ד חייבים למולו ולהטבילו ולכשיבנה ב"ה יביא קרבנו. ודרשו ז"ל (החולץ דף מז ב) שמודיעין אותו תחלה קצת מצות עונשין שבהן, וטעם הודעת העונשין כדי שלא יתגייר שאין הגרים תועלת לישראל כלל שהרי ערב רב גרים היו והם היו סבת העגל וגם היו סבת המגפה לישראל בענין בשר תאוה שחל עליהם הדבר שנאמר (במדבר יח) והאספסוף אשר בקרבו. וכל שהם מתחברין לישראל יש בדבר נזקים הרבה לפי שהם

שרש פורה ראש ולענה ואין חיבורן ממנו עולה יפה ואין התולדות היוצאים מהן ראויות ברוב, שהרי מעכה בת תלמי מלך גשור שהיתה יפת תואר במלחמה וגיירה דוד יצא ממנה אבשלום שבקש להרוג דוד אביו ושכב עם נשיו לעיני כל ישראל, ולפיכך דרשו ז"ל שכל מי שבא להתגייר מעצמו בודקין אחריו שמא בשביל חשק אשה מבנות ישראל או אם היא אשה שביל חשק בחור אחד מבני ישראל ואם לא נמצאת להם עילה מודיעין אותו כובד עול מצות והטורח שיש בעשייתן כדי שיפרשו, ולפיכך לא קבלו גרים בימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מתוך הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא מתוך המלכות והטובה שהיו בה ישראל חזרו שכל גיור שיש לו טענה בענין אחד מהבלי העולם אין הגירות שלם. והנשים שגייר שלמה וכן שמשון שנשא לו אשה לא נתגיירו ע"פ בית דין אלא בשביל טענה מהבלי העולם ולפיכך חשבן הכתוב כאלו הן גויות ובאיסורן עומדות. ועוד שהוכיח סופן על תחלתן שהיו עובדות ע"ז ובנו להם במות והעלה הכתוב על שלמה כאלו הוא בנאן שנא' (מלכים א י"א:ז') אז יבנה שלמה במה וגו'. ומפורש אמרו (החולץ דף מז ב) קשים גרים לישראל הספחת. שנא' (ישעיהו י"ד:א') ונספחו על בית יעקב, והטעם לפי שאינם בקיאין בדקדוקי מצות וישראל למדין ממעשיהם. ויש שפירשו מודיעין אותם קצת עונשין שהטעם בו כדי שלא יאמרו היום או מחר בעשותם אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשמו אלו היינו יודעין העונש לא נתגיירנו ונמצא גירותן בטעות וע"כ יש לנו להודיעם מקצת עונשין כדין שיהיה גירותן בלבב שלם ושיקבלו עליהן הכל, ומה שאמרו קשים גרים אין זה נאמד לגנאי הגרים אלא לגנאי ישראל כלומר כיון שהקב"ה רואה מחשבתם שעזבו משפחתם וארץ מולדתם ובאו להדבק בשכינה הנה הם מחייבים את ישראל כשאין עובדין להקב"ה בלב שלם. וכן מצינו במדרש אמר ריש לקיש גדולים גרים בזמן הזה יותר מישראל כשעמדו על הר סיני שהם ראו את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר והנפלאות הגדולות והנוראות והגרים לא ראו מדבר זה כלום ובאין בצר ומצוק להסתופף תחת כנפי השכינה והנה איוב משבח עצמו בכתוב הזה שהיה ביתו פתוח לרוחה לכל עובר ושב אפילו לגרים ולתושבים ומעולם לא היה גר לן בחוץ כלומר אפילו הגר הנכרי הבא להתגייר בשער עירו מאי זה אומה שיהיה היה עושה עמו חסד והיה מאסף אותו אל ביתו ללון כי אע"פ שאיוב היה מבני ארם מזרע אברהם ולא מבני ישראל אעפ"כ היה חסיד גדול וצדיק גמור עובד את הש"י במצות שכליות עושה חסד עם הכל, ועל זה אמר בחוץ לא ילין גר דלתי לאורח אפתח ואין צריך לומר אם היה הגר מעמו שהיה עושה החסד הזה עמו, ומכאן יש על האדם להתעורר שיגדל נפשו במדת הרחמנות שיהיה מרחם על הבריות וכמו שדרשו ז"ל (שבת קנא ב) כל המרחם מרחמים עליו שנאמר (דברים י"ג:י"ח) ונתן לך רחמים ורחמך. וזה קל וחומר אם איוב באין תורה היה מחזיק במדה זו כ"ש ישראל שקבלו תורה שהן חייבין להחזיק בה ובמדותיה ידוע כי כשניתנה התורה אפילו לגרים ניתנה שכן דרשו ז"ל (דברים ל"ג:ד') תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב לכל המתקהל ביעקב. וכן דרשו עוד (ויקרא י"ח:ה') אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהן לוי וישראל לא נאמר אלא האדם מלמד שאפילו עכו"ם ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול, ובדין הוא שיהי' להם השכר הגדול כשהם חוזרין לתורת משה בזמן הגלות והשעבוד ושיהיו מכלל ישראל המעולי' והנבחרים שבהם, כי האומות שיתגיירו לימות המשיח מתוך שיראו ישראל בגדולה ובמעלה כי נתנו עליון על כל גויי הארץ לתהלה ולשם ולתפארת אין להם בזה שכר לפי שאין גירותם לשם שמים ולא עשו כן בזמן הלחץ ואע"פ שהם עתידין שיתגיירו מעצמם אין אנו מקבלין אותם ברצוננו, והוא שדרשו ז"ל (יבמות פ"ב דף כד ב) מי גר אתך עליך יפול (ישעיהו נ"ד:ט"ו) מי גר אתך בעניותך עליך יפול בעשירותך. למדנו בזה שלא ישכנו בינינו ברצוננו אלא אותן שנתגיירו בעניותנו, ומכל מקום עתידין כל האומות שיהיו לעתיד לבא גרים כלומר שיתגיירו מעצמם שכן דרשו ז"ל במסכת ע"ז בפ' אין מעמידין בתחילתו (דף כד) מאי אותבו חברוהי לר' אליעזר (ישעיהו ס':ז') כל צאן קדר יקבצו לך וגו' אמר להם ר' אליעזר לימות המשיח אתם משיבים אותי כלם גרים גרורים הם לעתיד לבא שנא' (צפניה ג':ט') כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד: